

[Pradžia](#) > ... > [Nagrinėjimas Teisme](#) > [Civilinės Bylos](#) > [Kurios Šalies Teismas Kompetentingas?](#) > [Germany](#)

Kurios šalies teismas kompetentingas?

Turinį pateikė

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Vokietija

Vokietijos teismai turi tarptautinę jurisdikciją tais atvejais, kai jurisdikcija jiems suteikiama pagal ES teisę arba pagal savarankišką tarptautinę civilinio proceso teisę, įskaitant tarptautines konvencijas. Šis straipsnis apima tik klausimus, kuriems taikoma nacionalinė jurisdikcija.

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Civilinius ginčus Vokietijoje nagrinėja dviejų skirtingų sistemų teismai: civiliniai teismai (vok. *Zivilgerichte*), kurie yra bendrosios kompetencijos teismų dalis, ir darbo teismai (*Arbeitsgerichte*), kurie yra specializuoti teismai.

Darbo teismai turi jurisdikciją nagrinėti visus civilinius darbuotojų ir darbdavių ginčus, taip pat kolektyvinių sutarčių šalių tarpusavio ginčus. Kitos darbo teismų jurisdikcijos sritys nustatytos Darbo teismų įstatymo (vok. *Arbeitsgerichtsgesetz*) 2-3 straipsniuose. Pagal minėto įstatymo 5 straipsnio 1 dalies antrą sakinį darbo teismai taip pat turi jurisdikciją nagrinėti asmenų, kurių padėtis panaši į darbuotojų padėtį, ginčus su jų klientais. Visi kiti civiliniai ginčai priklauso civilinių teismų jurisdikcijai.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Pirmosios instancijos civiliniai teismai yra apylinkės teismai (vok. *Amtsgerichte*) ir apygardos teismai (*Landgerichte*).

1. Apylinkės teismai paprastai turi jurisdikciją nagrinėti civilinius ginčus, jeigu ginčo vertė neviršija 5 000 EUR, o apygardos teismas neturi išimtinės jurisdikcijos (Teismų įstatymo (vok. *Gerichtsverfassungsgesetz*) 23 straipsnio 1 punktas).

Apylinkės teismai taip pat turi išimtinę jurisdikciją toliau nurodytose srityse, nepaisant ginčo vertės (žr. Teismų įstatymo 23 ir 23a straipsnius).

Apylinkės teismai turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti ginčus, susijusius su reikalavimais, kylančiais iš gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties, arba ginčus dėl tokių sutarčių sudarymo fakto (Teismų įstatymo 23 straipsnio 2 punkto a papunktis).

Be to, apylinkės teismai turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti šeimos bylas ir paprastai turi jurisdikciją nagrinėti bylas ne ginčo tvarka (23a straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 1 ir 2 punktai).

Kitos sritys, kuriose apylinkės teismai turi išimtinę jurisdikciją nepriklausomai nuo ginčo vertės, nustatytos Teismų įstatymo 23 straipsnio 2 punkto b–d ir g papunkčiuose (keliautojų ir juos priimančių asmenų, vairuotojų, laivavedžių ir (arba) laivų kapitonų arba emigracijos išsiuntimo tarnautojų ginčai įlaipinimo uostuose, susiję su priimančių asmenų sąskaitomis, tarifais, kelionės mokesčiais arba keliautojų ir jų daiktų vežimu, arba su šių daiktų praradimu ar žala jiems, taip pat su keliautojų ir verslininkų ginčiais, kylančiais dėl kelionės; ginčai pagal Butų nuosavybės įstatymo (vok. *Wohnungseigentumsgesetz*) 43 straipsnio 2 dalį (šiuo atveju apylinkės teismai turi išimtinę jurisdikciją); ginčai dėl žaidimų padarytos žalos; reikalavimai pagal sutartį, sudarytą dėl žemės perdavimo teisių perėmėjui, pagal kurią perdavėjui suteikiama teisė į nuomą iki gyvos galvos ir išmokas natūra iki gyvos galvos (vokiškai vadinamą *Altenteilsvertrag* arba kartais *Leibgedingsvertrag*, *Leibzuchtvertrag* arba *Auszugsvertrag*)).

2. Apygardos teismai turi jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti visus civilinius ginčus, kurie nėra priskirti apylinkės teismams (Teismų įstatymo 71 straipsnio 1 dalis). Tai visų pirma yra bylos, kuriose nagrinėjamo ginčo vertė neviršija 5 000 EUR.

Teismų įstatymo 71 straipsnio 2 dalyje nustatytos kelios sritys, kuriose apygardos teismai turi išimtinę jurisdikciją, neatsižvelgiant į ginčo vertę. Pagal šią nuostatą sritys, kuriose apygardos teismai turi išimtinę jurisdikciją, be kita ko, yra šios:

- reikalavimai valstybei dėl civilinės atsakomybės, kylantys dėl to, kad valstybės pareigūnai netinkamai vykdė savo pareigas, (vok. *Amtshaftung*),
- reikalavimai atlyginti žalą dėl klaidingo informacijos apie kapitalo rinką atskleidimo arba tokios informacijos neatskleidimo ir
- ginčai dėl statybos užsakovo teisės daryti pakeitimus ir atitinkamos rangovo teisės patikslinti savo atlygį pagal Civilinio kodekso (vok. *Bürgerliches Gesetzbuch*) 650b straipsnyje nurodytas statybos sutartis.

Kitos sritys, kuriose apygardos teismai taip pat turi išimtinę jurisdikciją, nustatytos kitose federalinių įstatymų nuostatose, pavyzdžiui, pramoninės nuosavybės srityje (žr., pavyzdžiui, Prekių ženklų įstatymo (vok. *Markengesetz*) 140 straipsnio 1 dalį).

Apygardos teismuose taip pat gali būti steigiamos komercinių bylų kolegijos (Teismų įstatymo 93 straipsnis). Jos turi jurisdikciją nagrinėti komercines bylas, kaip apibrėžta Teismų įstatymo 95 straipsnyje. Viena iš šalių turi prašyti, kad bylą išnagrinėtų komercinių bylų kolegija (Teismų įstatymo 96 straipsnio 1 dalis ir 98 straipsnio 1 dalies pirmas sakiny).

Pagal įstatymą dėl Vokietijos, kaip teismų centro, stiprinimo (vok. *Justizstandort-Stärkungsgesetz*, Vokietijos federalinis oficialusis leidinys, 2024, I Nr. 302), kuris įsigalioja 2025 m. balandžio 1 d., federacinės žemės (vok. *Länder*) taip pat turi galimybę suteikti savo aukštesniesiems apygardos teismams (*Oberlandesgerichte*) jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti tam tikras įstatyme nurodytas komercines civilines bylas (žr. Teismų įstatymo 119b straipsnio 1 dalį). Šalių susitarimu toks teismas gali turėti jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti ginčus, kurių vertė yra mažiausia nurodyta suma.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Vokietijoje pagal Civilinio proceso kodekso (vok. *Zivilprozessordnung*, ZPO) 12–18 straipsniuose nustatytą bendrą jurisdikcijos taisyklę teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal atsakovo gyvenamąją vietą (ZPO 12 straipsnis). Jeigu atsakovas gyvenamosios vietos neturi, jurisdikcija nustatoma pagal vietą Vokietijoje, kurioje atsakovas yra apsistojęs; jei nežinoma, kur jis apsistojęs, jurisdikcija nustatoma pagal paskutinę jo gyvenamąją vietą (ZPO 16 straipsnis). Jeigu tai juridinis asmuo, teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal to juridinio asmens registruotos buveinės vietą (Civilinio proceso kodekso 17 straipsnis).

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Tam tikrų rūšių reikalavimų atveju ieškovas gali pasirinkti specialiąją (ne išimtinę) jurisdikciją, kuri skiriasi nuo jurisdikcijos pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Toliau pateikiami keli pavyzdžiai.

* Iš sutartinių santykių kylantys ginčai ir ginčai dėl sutarties sudarymo fakto taip pat gali būti pateikiami spręsti vietoje, kurioje turi būti įvykdyta ginčijama prievolė, teismui (vok. *Besonderer Gerichtsstand des Erfüllungsorts* – specialioji jurisdikcija pagal vykdymo vietą, Civilinio proceso kodekso 29 straipsnio 1 dalis). Susitarimas dėl sutarties vykdymo vietos procesiniu požiūriu yra svarbus tik tuo atveju, jeigu susitariančiosios šalys priklauso asmenų, turinčių teisę pagal Civilinio proceso kodekso 38 straipsnio 1 dalį sudaryti susitarimus dėl jurisdikcijos, kategorijai arba jeigu susitarimas buvo sudarytas po to, kai kilo ginčas, (žr. atsakymą į 2.2.2.3 klausimą).

Sąvoka „sutartiniai santykiai“ taikoma visoms prievolių teisės reglamentuojamoms sutartims, nepriklausomai nuo prievolės rūšies. Ta pati taisyklė taikoma tais atvejais, kai jurisdikciją turi darbo teismai (Darbo teismų įstatymo 46 straipsnio 2 dalis).

* Jeigu reikalavimai kyla dėl neteisėtų veiksmų, jurisdikciją taip pat turi neteisėto veiksmo įvykdymo vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 32 straipsnis).

* Jeigu reikalavimai kyla pagal Kelių eismo įstatymą (vok. *Straßenverkehrsgesetz*), jurisdikciją taip pat turi teismas, kurio apylinkėje įvyko įvykis, dėl kurio buvo patirta žalos, pvz., eismo įvykis (įstatymo 20 straipsnis).

* Nusikaltimo auka baudžiamosios bylos nagrinėjimo metu gali teismui, kuriame buvo pareikšti kaltinimai, pateikti prašymų, kuriais siekiama apginti dėl nusikalstamos veikos padarymo kylančius turtinius reikalavimus (įstojimas į bylą (vok. *Adhäsionsverfahren*) pagal Baudžiamojo proceso kodekso (vok. *Strafprozessordnung*) 403 ir 404 straipsnius).

* Teritorinė jurisdikcija santuokos nutraukimo byloje reglamentuota įstatymo dėl proceso šeimos byloje ir ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose byloje (vok. *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*) 122 straipsnyje. Pagal minėtą nuostatą išimtinę jurisdikciją turi šeimos teismas (vok. *Familiengericht*) (apylinkės teismo skyrius), kurio jurisdikcijai priklauso vieno iš sutuoktinių, gyvenančio su visais bendrais nepilnamečiais poros vaikais, įprastinė gyvenamoji vieta (t. y. faktinis interesų centras). Jeigu tuo metu, kai prašymas įteikiamas atsakovui (vok. *Eintritt der Rechtshängigkeit*), tokios įprastinės gyvenamosios vietos, kurioje gyventų visi poros nepilnamečiai vaikai, nėra, išimtinę jurisdikciją turi apylinkės, kurioje vienas iš sutuoktinių nuolat gyvena su kai kuriais poros nepilnamečiais vaikais, šeimos teismas, jeigu nėra vieno iš sutuoktinių vaikų įprastinė gyvenamoji vieta nėra su kitu sutuoktiniu.

Jeigu netenkinama nė viena iš minėtų jurisdikcijos sąlygų, išimtinę jurisdikciją priklauso šeimos teismui, kurio apylinkėje sutuoktiniai turėjo savo paskutinę įprastą bendrą gyvenamąją vietą, jeigu pareiškimo įteikimo atsakovui metu vienas iš sutuoktinių vis dar įprastai joje gyvena. Jeigu ta sąlyga taip pat netenkinama, jurisdikcija nustatoma pagal atsakovo įprastinę gyvenamąją vietą, išskyrus atvejus, kai atsakovas įprastinės gyvenamosios vietos Vokietijoje neturi; tokiu atveju vadovaujasi pareiškėjo įprastine gyvenamąja vieta.

Jeigu netenkinama nė viena iš minėtų jurisdikcijos sąlygų, išimtinę jurisdikciją turi šeimos teismas prie Berlyno-Šenebergo apylinkės teismo.

* Teritorinė jurisdikcija išlaikymo byloje reglamentuota įstatymo dėl proceso šeimos byloje ir ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose byloje 232 straipsnyje. Sutuoktinių ar vaikų išlaikymo atveju, kol byla dėl santuokos klausimo nagrinėjama teisme, išimtinę jurisdikciją priklauso pirmosios instancijos teismui, kuriame byla yra arba buvo iškelta.

Jei byla dėl santuokos klausimo nenagrinėjama arba nebenagrinėjama, išimtinę jurisdikciją nagrinėti bylą dėl nepilnamečio ar jam prilyginto vaiko išlaikymo priklauso teismui, veikiančiam apylinkėje, kurioje įprastai gyvena vaikas arba vienas iš nepilnamečio vaiko tėvų, turintis įgaliojimus veikti jo vardu. Ši taisyklė netaikoma, jeigu vaikas arba vienas iš tėvų įprastai gyvena ne Vokietijoje.

Visoms kitoms išlaikymo byloms (dėl sutuoktinių ar vaikų išlaikymo, kuriam netaikomos pirmiau aprašytos taisyklės, taip pat dėl, pavyzdžiui, anūkų, tėvų ar vienišų motinų išlaikymo) ir toliau taikomos bendrosios taisyklės, t. y. pirminis lemiamas veiksnys yra įprastinė atsakovo gyvenamoji vieta). Vis dėlto kai kuriais ypatingais atvejais teritorinę jurisdikciją galima pasirinkti remiantis įstatymo dėl proceso šeimos byloje ir ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose byloje 232 straipsnio 3 dalies antru sakiniu (Nr. 1: vieno iš tėvų ieškiniui kitam iš tėvų dėl a) išlaikymo, kuris pagal įstatymą turi būti teikiamas dėl santuokos, arba b) teisės pagal Civilinio kodekso 1 615 I straipsnį – gali būti pasirinktas teismas, kuriame vyksta pirmosios instancijos procesas dėl vaiko išlaikymo; Nr. 2: vaiko ieškiniui, kuriuo siekiama užtikrinti, kad abu tėvai vykdytų savo pareigą teikti išlaikymą –

teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti ieškinį vienam iš tėvų; Nr. 3: galima pasirinkti ieškovo įprastinės gyvenamosios vietos teismą, jeigu atsakovas Vokietijoje neturi vietos, kuriai būtų priskirta jurisdikcija).

* Įstatymo dėl proceso šeimos bylose ir ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose bylose 152 straipsniu tos pačios taisyklės taikomos byloms, susijusioms su tėvų pareigomis arba bendravimo su vaikais tvarka. Taigi, jeigu santuokos nutraukimo byla nagrinėjama teisme, tas pats teismas taip pat turi jurisdikciją nagrinėti bylas, susijusias su tėvų pareigomis arba bendravimo su vaikais tvarka. Jeigu byla dėl santuokos klausimo nėra nagrinėjama, lemiamą reikšmę turi įprastinė vaiko gyvenamoji vieta. Jurisdikcijos nustatymo diena yra bylos perdavimo nagrinėti teismui diena.

* Teritorinė jurisdikcija ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose bylose nustatoma labai skirtingais požūriais, nes tokio pobūdžio klausimai paprastai susiję ne su šalių ieškiniais, o su teisinės apsaugos užtikrinimu.

Jeigu byla susijusi su fiziniu asmeniu, jurisdikcija paprastai priklauso nuo to asmens įprastinės gyvenamosios vietos, išskyrus atvejus, kai reikiamas veiksmas lemia kitą vietą. Tai reglamentuota Įstatymo dėl proceso šeimos bylose ir ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose bylose 272 straipsnyje dėl teisinės globos atvejų, to paties Įstatymo 313 straipsnyje dėl nesavanoriškų įpareigojimų atvejų ir 416 straipsnyje dėl laisvės atėmimo atvejų.

Juridinių asmenų (pvz., akcinės bendrovės (vok. *Aktiengesellschaft*), uždarnosios akcinės bendrovės (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) arba registruotos asociacijos (*eingetragener Verein*)) atveju arba asmenų grupių, kurios tokiais laikomos pagal proceso teisę (pvz., tikrosios ūkinės bendrijos (*offene Handelsgesellschaft*) arba komandinės ūkinės bendrijos (*Kommanditgesellschaft*)), atveju jurisdikcija teisinės apsaugos bylose, pavyzdžiui, bylose dėl registracijos viešuosiuose registruose arba bylose pagal bendrovių teisę, nustatoma pagal asociacijos ar bendrovės registruotą buveinę. Kai fizinis asmuo veikia kaip individualus verslininkas, lemiamas veiksnys yra jo veiklos steigimo vieta. Taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos registracijos bylose ir bylose pagal bendrovių teisę nustatytos Įstatymo dėl proceso šeimos bylose ir ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose bylose 376 ir 377 straipsniuose, jos kartais taikomos kartu su federacinės žemės teisėje nustatytais taisyklėmis.

Paveldėjimo byloje jurisdikcija paprastai priklauso apylinkės, kurioje buvo paskutinė įprastinė mirusio asmens gyvenamoji vieta, teismui (Įstatymo dėl proceso šeimos bylose ir ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose bylose 343 straipsnio 1 dalis). Tam tikrais atvejais, remiantis Įstatymo 343 straipsnio 2 arba 3 dalimi arba 344 straipsniu, jurisdikcija gali priklausyti kitos vietos teismui. Visų pirma reikėtų paminėti Įstatymo 344 straipsnio 7 dalį, pagal kurią įpėdiniui, kurio įprastinė gyvenamoji vieta nėra paveldėjimo bylas nagrinėjančio teismo, turinčio bendrąją jurisdikciją, apylinkėje, leidžiama vietoj to atsisakyti palikimo arba pateikti kitus pareiškimus dėl teisės į palikimą tos apylinkės, kurioje yra jo paties įprastinė gyvenamoji vieta, paveldėjimo bylas nagrinėjančiam teismui.

Žemės registravimo byloje jurisdikciją turi teritorijos, kurioje yra žemė, apylinkės teismas, veikiantis kaip žemės registras. Teritorinė jurisdikcija žemės registravimo byloje reglamentuojama Žemės registro nuostatų (vok. *Grundbuchordnung*) 1 straipsnyje, kartais kartu su federacinės žemės teisėje nustatytais taisyklėmis.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Kai Įstatyme tiesiogiai nurodyta, kad teritorinė jurisdikcija yra išimtinė jurisdikcija, jai suteikiama pirmenybė prieš visų kitų rūšių jurisdikciją, t. y. ieškinį galima pareikšti (ir jis gali būti pripažintas priimtiniu) tik išimtinę jurisdikciją turinčiame teisme. Tam tikri išimtinės jurisdikcijos atvejai nustatyti Civilinio proceso kodekse, o kiti – specialiuosiuose Įstatymuose, pavyzdžiui, Įstatyme dėl proceso šeimos bylose ir ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose bylose (žr., pavyzdžiui, to Įstatymo 122 straipsnį). Toliau aprašoma keletas išimtinės jurisdikcijos pagal Civilinio proceso kodeksą pavyzdžių.

* Tam tikrose bylose, susijusiose su žeme arba žemei lygiaverte teise (pvz., paveldima statybos teise (vok. *Erbbaurecht*)), išimtinė teritorinė jurisdikcija priklauso apylinkės, kuriame yra nekilnojamasis turtas, teismui. Ši taisyklė taip pat taikoma byloms, susijusioms su nekilnojamojo turto nuosavybe arba suvaržymais, ginčams dėl tokių suvaržymų panaikinimo, ieškiniams dėl valdymo, ginčams dėl žemės sklypų ribų ir ieškiniams dėl padalijimo (Civilinio proceso kodekso 24 straipsnis).

* Sprendžiant ginčus, kylančius dėl patalpų nuomos ar išperkamosios nuomos santykių, arba ginčus dėl tokių santykių buvimo fakto, išimtinę teritorinę jurisdikciją turi apylinkės, kurioje yra nuomojamos arba išperkama nuoma įsigytos patalpos, teismas (Civilinio proceso kodekso 29a straipsnio 1 dalis). Vis dėlto ši nuostata netaikoma laikinai naudojamų gyvenamųjų patalpų (svečių namų, viešbučio kambarių ir t. t.), atskiriems

nuomininkams įrengtų patalpų arba tarnybinių namų ir patalpų nuomai (Civilinio proceso kodekso 29a straipsnio 2 dalis).

* Išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, pareikštus Vokietijoje esančio objekto operatoriui, kuriuose reikalaujama atlyginti žalą, padarytą dėl poveikio aplinkai, turi apylinkės, kurioje atsirado objekto poveikis aplinkai, teismas (Civilinio proceso kodekso 32a straipsnis).

* Išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius dėl žalos atlyginimo, kai atskleidžiama neteisinga ar klaidinanti arba neatskleidžiama jokia viešosios kapitalo rinkos informacija, arba ieškinius dėl sutarties, sudarytos remiantis pasiūlymu pagal Vertybinių popierių pirkimo ir perėmimo įstatymą (vok. *Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz*), vykdymo turi a) atitinkamo emitento, b) atitinkamo kitų kapitalo investicijų siūlytojo arba c) tikslinės įmonės registruotos buveinės vietos teismas, jei ta registruota buveinė yra Vokietijoje, o ieškinys bent jau kaip vienam iš atsakovų yra adresuotas emitentui, siūlytojui ar tikslinei įmonei (Civilinio proceso kodekso 32b straipsnis).

* Mokėjimo įsakymo procedūrose išimtinė jurisdikcija priklauso apylinkės teismui, kuriam priklauso bendroji jurisdikcija pareiškėjo atžvilgiu, t. y. paprastai pagal jo gyvenamąją vietą arba, jei pareiškėjas yra juridinis asmuo, jo registruotos buveinės vietą (Civilinio proceso kodekso 689 straipsnio 2 dalies pirmas sakiny). Jeigu pareiškėjas bendrosios jurisdikcijos vietos Vokietijoje neturi, išimtinę jurisdikciją turi Vedingo apylinkės teismas Berlyne. Šios taisyklės taikomos net ir tais atvejais, kai kituose teisės aktuose išimtinė jurisdikcija reglamentuota kitaip.

* Vykdomo bylose išimtinė jurisdikcija priklauso apylinkės teismui, kurio veiklos teritorijoje turi būti atliekami arba buvo atlikti vykdomo veiksmai (Civilinio proceso kodekso 764 straipsnio 2 dalis ir 802 straipsnis). Jurisdikcija užtikrinti finansinių reikalavimų ir kitų teisių į turtą vykdymą priklauso skolininko gyvenamosios vietos apylinkės teismui (Civilinio proceso kodekso 828 straipsnio 2 dalis). Priverstinio pardavimo aukcione atveju arba priverstinio žemės administravimo atveju išimtinė teritorinė vykdančiojo teismo jurisdikcija priklauso apylinkės teismui, kurio veiklos teritorijoje yra žemė (Priverstinio pardavimo aukcione ir priverstinio administravimo įstatymo (vok. *Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung*) 1 straipsnio 1 dalis ir 146 straipsnis ir Civilinio proceso kodekso 802 ir 869 straipsniai).

Jei trečiasis asmuo pareiškia, kad jis turi teisę, dėl kurios neleidžiama perleisti daikto, kuriam taikomi priverstinio vykdomo veiksmai, išimtinę jurisdikciją turi teismas, kurio veiklos teritorijoje atliekami priverstinio vykdomo veiksmai (Civilinio proceso kodekso 771 straipsnio 1 dalis).

* Prievolių, kurių negalima perduoti kitiems asmenims (vok. *unvertretbare Handlungen*), – nesvarbu, ar tai būtų pareiga veikti, toleruoti tam tikrus veiksmus ar neatlikti tam tikrų veiksmų, – vykdymą gali užtikrinti bylą nagrinėjantis pirmosios instancijos teismas (Civilinio proceso kodekso 894, 895, 888, 890 straipsniai). Jurisdikcija nagrinėti ieškinius, kuriais užprotestuojamas teismo sprendimu nustatytos teisės įgyvendinimas, taip pat priklauso pirmosios instancijos teismui (Civilinio proceso kodekso 767 straipsnio 1 dalis).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

a) Susitarimai

Civilinio proceso kodekse numatyta galimybė sudaryti susitarimus dėl jurisdikcijos. Pagal Civilinio proceso kodekso 38 straipsnio 1 dalį pirmosios instancijos teismas, kuris neturi dalykinės arba teritorinės jurisdikcijos, gali ją įgyti dėl tiesioginio arba numanomo šalių susitarimo, jei susitarimo šalys yra verslininkai, viešosios teisės reglamentuojami juridiniai asmenys arba viešojoje teisėje numatyti specialieji fondai. Konkrečiam pirmosios instancijos teismui jurisdikcija taip pat gali būti suteikta susitarimu, jeigu bent viena iš susitarimo šalių nepriklauso bendrajai kurio nors Vokietijos teismo jurisdikcijai (Civilinio proceso kodekso 38 straipsnio 2 dalis). Pastaruoju atveju susitarimas turi būti sudarytas raštu arba, jeigu jis sudaromas žodžiu, vėliau jis turi būti patvirtinamas raštu. Jeigu viena iš šalių priklauso bendrajai Vokietijoje esančio teismo jurisdikcijai, teismas Vokietijoje gali būti pasirenkamas tik tuo atveju, jei ta šalis priklauso būtent to teismo bendrajai jurisdikcijai arba jeigu teismas turi specialiąją jurisdikciją.

Pagal Civilinio proceso kodekso 38 straipsnio 3 dalį susitarimas dėl jurisdikcijos kitais atvejais yra priimtinas tik jeigu jis tiesiogiai ir rašytine forma buvo sudarytas jau kilus ginčui arba siekiant suteikti galimybę būsiam atsakovui jau sudarius sutartį perkelti savo gyvenamąją vietą arba įprastą gyvenamąją vietą į užsienį, arba kai

iškėlus bylą būsimo atsakovo gyvenamoji vieta arba įprasta gyvenamoji vieta nėra žinoma.

Susitarimas dėl jurisdikcijos visada turi būti susijęs su konkrečiais teisiniais santykiais ir iš jų kylančiais teisiniais ginčais. Jeigu ši sąlyga neįvykdyta, susitarimas negalioja (Civilinio proceso kodekso 40 straipsnio 1 dalis). Susitarimai dėl jurisdikcijos taip pat neleistini, jeigu pareiškiami nefinansiniai reikalavimai, priskirti apylinkės teismui neatsižvelgiant į ginčo dalyko vertę (Civilinio proceso kodekso 40 straipsnio 2 dalies 1 punktas). Susitarimai dėl jurisdikcijos taip pat negalimi tais atvejais, kai išimtinė jurisdikcija nustatyta įstatymu (Civilinio proceso kodekso 40 straipsnio 2 dalies 2 punktas).

Galiojantis susitarimas dėl jurisdikcijos teismams turi privalomą galią. Atsakymas į klausimą, ar šalys susitarė dėl išimtinės jurisdikcijos, priklauso nuo susitarimo turinio.

b) Dalyvavimas teismo procese neginčijant teismo jurisdikcijos (vok. *rügelose Verhandlung*)

Jurisdikcija taip pat teisiškai suteikiama pirmosios instancijos teismui, jeigu atsakovas pateikia žodinius argumentus dėl bylos esmės neginčydamas teismo jurisdikcijos (Civilinio proceso kodekso 39 straipsnis). Bylą nagrinėjant apylinkės teisme ši teisinė pasekmė atsiranda tik tuomet, jeigu teismas atkreipia dėmesį į šį klausimą (Civilinio proceso kodekso 504 straipsnis).

Tačiau pagal Civilinio proceso kodekso 40 straipsnio 2 dalies antrą sakinį jurisdikcijos nagrinėti ieškinį negalima nustatyti tokiu būdu (t. y. remiantis tuo, kad atsakovas dalyvauja teismo procese neginčydamas teismo jurisdikcijos) byloje, kurioje susitarimas dėl jurisdikcijos būtų neleistinas (žr. pirmiau: nefinansiniai ginčai ir išimtinė jurisdikcija).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Darbo teismai turi ypatumų ne tik dėl dalyko, kurio atžvilgiu jie turi jurisdikciją pagal Darbo teismų įstatymo (vok. *Arbeitsgerichtsgesetz*) 2-3 straipsnius.

Jie taip pat turi ypatumų, susijusių su teritorine jurisdikcija. Bylose, kuriose priimamas Darbo teismų įstatymo 2 straipsnyje nurodytas sprendimas (byla dėl sprendimo, vok. *Urteilsverfahren*), pirmiausia remiamasi Civilinio proceso kodekse nustatytais bendrosiomis taisyklėmis (to paties įstatymo 46 straipsnio 2 dalis). Taigi, taikomos Civilinio proceso kodekse nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės. Tačiau Darbo teismų įstatymo 48 straipsnio 1a dalyje darbo vieta nurodyta kaip specialioji jurisdikcija; ieškinius taip pat galima pareikšti tokią jurisdikciją turinčiame teisme. Susitarimams dėl jurisdikcijos taikomos atsakyme į 2.2.2.3 klausimą aprašytos bendrosios taisyklės. Vis dėlto pažymėtina, kad tam tikrų ginčų atveju Darbo teismų įstatymo 48 straipsnio 2 dalimi kolektyvinės sutarties šalims leidžiama nurodyti teismo, kuris *per se* neturi teritorinės jurisdikcijos, jurisdikciją, nesilaikant Civilinio proceso kodekso 38 straipsnio.

Bylose, kuriose priimama Darbo teismų įstatymo 2a straipsnyje nurodyta nutartis (byla dėl nutarties, vok. *Beschlussverfahren*), to įstatymo 82 straipsnio 1 dalyje numatyta išimtinė jurisdikcija pagal įmonės verslo vietą arba registruotos buveinės vietą.

■ Paskutinis naujinimas: 30/01/2026

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.